

*Organizări ritmico-temporale complexe în muzica lui Aurel Stroe,
Anatol Vieru și în propria creație*

BOGDAN PINTILIE

**ORGANIZĂRI RITMICO-TEMPORALE COMPLEXE
ÎN MUZICA LUI AUREL STROE, ANATOL VIERU
ȘI ÎN PROPRIA CREAȚIE**

Redactor: Vlad Ghinea
Tehnoredactor: Andreea Mitu
Copertă: Mirel Mihălăchescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PINTILIE, BOGDAN

Organizări ritmico-temporale complexe în muzica lui Aurel Stroe, Anatol Vieru și în propria creație / Bogdan Pintilie. - București: Editura Universității Naționale de Muzică București, 2024

Conține bibliografie

ISMN 979-0-707661-79-6

ISBN 978-606-659-152-2

78

© Bogdan Pintilie. Toate drepturile rezervate.
Responsabilitatea privind copyrightul și conținutul materialului inclus în acest volum revine exclusiv autorului.

Editura Universității Naționale de Muzică București, 2024
Strada Știrbei Vodă 33
010102 București, România

CUPRINS

Introducere	9
Organizări ritmico-temporale în creația lui Aurel Stroe	15
Stilistica muzicii lui Aurel Stroe	15
Organizări ritmico-temporale simetrice – inversări, recurențe, palindromuri și „oglinzi întârziate”	21
Oglinzi verticale și orizontale, canon dublu și polimetrii	25
Acumularea „bulgărelui de zăpadă”	27
Maximizarea ideii de simetrie	30
Palindromuri ritmice imperfecte în Concertul pentru clarinet și orchestră	34
Șirul lui Fibonacci în planul valorilor ritmice	38
Organizări ritmice non-retrogradabile pe proporții fibonacciene	40
Procese de rarefiere prin intermediul unor pauze aflate în raporturi fibonacciene	44
Texturi poliritmice, polimetrice și politempice	45
Texturi rezultate din notația proporțională	46
Texturi de multimobile	48
Texturi de multimobile și bucle	49
Texturi compuse din mai multe planuri distincte	51
Texturi procesuale	52
Poliritmii și texturi rezultate din suprapunerea ritmului binar sau ternar cu cel excepțional	56
Concluzii	58
Organizări ritmico-temporale în creația lui Anatol Vieru	64
Matrice și sunete eliminate din timp sau din spațiu	65
Mulțimea numerelor (1, 2, 3, 5, 7) în planul ritmico-melodic ..	69
Mulțimea numerelor (1, 2, 3, 5, 7) și tehnica punctualistă	70
Mulțimea numerelor (1, 2, 3, 5, 7), aleatorism ritmic și organizarea simetrică a elementelor formale	71

Procedeul sitei în planul obiectelor sonore	72
Organizarea duratelor și a blocurilor sonore conform sitei.....	74
Procedeul sitei în plan monodic – organizare temporală	76
Cicluri sonore suprapuse: poliritmii de obiecte sonore	77
Procedeul sitei și fenomenul palimpsestului; procedeul augmentării ritmice progresive.....	80
Organizarea <i>Clepsidrei I</i> – mișcarea perpetuă	83
Organizarea <i>Clepsidrei II</i>	86
Ritmul intensităților: proces de diminuare și rarefiere	90
Structuri geometrice (figuri plane și tridimensionale)	93
Tehnica extremelor în planul duratelor: diada scurt-lung	95
Sunetul ca absență a tăcerii – importanța pauzei în discursul ritmico-temporal	97
Organizarea elementelor formale pe proporții fibonacciene ...	98
Organizări ritmico-temporale în propria creație	102
<i>Dancing with time</i> – Concertino pentru pian și orchestră de cameră.....	102
Organizarea temporală a elementelor formale pe proporții fibonacciene	104
Secțiunea de aur și punctul culminant.....	105
Durate sonore și înălțimi construite pe seria lui Fibonacci.	
Palindromul deformat	105
Tehnica anticipării tematice și procedeul imitativ de tipul canonului.....	107
Suprapuneri de structuri palindrom, organizări poliritmice complexe și procese de acumulare treptată	108
Canonul prin augmentare ritmică.....	112
Acumularea „bulgărelui de zăpadă”.....	112
Organizări ritmice non-retrogradabile cu desfășurarea liberă a înălțimilor; palindromul ritmic dublu; palindromul ritmico-melodic imperfect	114
Canon de palindromuri, canon <i>cancrizans</i> , organizarea simetrică a elementelor formale, procese de acumulare treptată și texturi	117

Contrastul poliritmie – izoritmie; proces de rărire prin augmentarea treptată a valorilor ritmice	123
Cadența pianistică – proporții fibonacciene, organizări simetrice, augmentări ritmice și canoane.....	124
Organizări ritmico-temporale în secțiunile a IV-a și a V-a	127
Augmentarea „bulgărelui de zăpadă” având la bază o serie de numere prime	128
Concluzii	131
Considerații finale	135
Bibliografie.....	139

INTRODUCERE

Organizarea ritmico-temporală reprezintă o componentă *sine qua non* a artei muzicale. Aceasta presupune modul în care evenimentele sonore, de la sunete simple la structuri complexe, sunt grupate și integrate în timp. În mod evident, acest aspect a fost mereu în atenția compozitorilor, de la începuturile muzicii culte până în prezent, deoarece stă la baza discursului muzical. Așa cum afirma Anatol Vieru, chiar și o structură armonică sau modală, ce par a fi elemente non-temporale, necesită integrare într-un context, pe axa orizontală, pentru a deveni muzică: „După părerea mea, structurile muzicale «hors temps» sunt legate de spațialitate, și spațialitatea este integrată în discursul muzical pentru a deveni timp muzical în sine”¹.

Universul ritmic are la bază o multitudine de constelații culturale ce au luminat creația generațiilor viitoare de compozitori. Cel mai important exemplu îl constituie sistemul ritmic al Antichității greco-latine, provenit dintr-un sincretism artistic ce cuprindea poezia, muzica și dansul. Prozodia a condus către grupări ritmice embrionare, formate din silabe accentuate și neaccentuate, ce au constituit fundamentul ritmic al impunătoarei creații occidentale.

Evul Mediu a contribuit, de asemenea, cu sisteme ritmice ale muzicii liturgice, exprimate prin cele două ramuri ale creștinismului: cea răsăriteană, cu muzica bizantină, și cea apuseană, cu cântul gregorian. De

---

¹ Anatol Vieru, *The Book of Modes*, Editura Muzicală, București, 1993, p. 152. În original: „In my opinion, musical structures «hors temps» are related to spatiality, and spatiality is integrated into the musical discourse to become musical time itself”.